

LISÄÄ LUOMUSIEMENTUOTANTOA

Raportti luomusiementuotannon
fokusryhmän työstä

Toukokuu 2020

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

PRO LUOMU

Raportti on toteutettu Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa -hankkeessa, jota toteuttavat Pro Luomu ry ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk. Hanketta rahoittaa Kaakkois-Suomen ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta.

© Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa -hanke / Pro Luomu ry 2020

Sisällys

Johdanto	4
Luomusiementuotannon fokusryhmä	5
Luomuviljelyssä käytetty kylvösiemen	6
Uuden luomuasetuksen tuomat muutokset	8
Muutokset siemenviljelyyn	11
Miten saadaan lisää luomusiementä?	13
Liitteet:	
SWOT-analyysit	18

Johdanto

Uusi luomuasetus uudistaa luomutuotannossa käytettävän lisäysaineiston. Asetuksen tavoitteena on, että luomupeltoihin kylvetään jatkossa vain luomusiementä. Nykyisin suomalaisten luomuti-
lojen kylvösiemenestä luomua on vain 60-70 %, joten lisää luomusiementä tarvitaan. Lisäksi asetus tuo mukanaan uusia, erityisesti luomutuotantoon tarkoitettuja lisäysaineiston muotoja.

Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa -hankkeessa perustettiin luomusiementuotannon fokusryhmä pohtimaan uuteen asetukseen varautumista. Fokusryhmä pohti muutosten vaikutuksia, luomusiementuotannon tavoitteita sekä esittää kehittämis-

toimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Fokusryhmän työn tulokset on koottu tähän raporttiin. Keskeiset tulokset julkistettiin Luomufoorumissa 25.3.2020.

Fokusryhmän työn vetäjänä haluan kiittää kaikkia fokusryhmän työhön osallistuneita vahvasta sitoutumisesta ja laajan asiantuntemuksen tarjoamisesta fokusryhmän työlle. Lisäksi kiitän Luomu Lentoon -hanketta ja sen rahoittajaa Kaakkois-Suomen ELY-keskusta.

Pekka Terhemaa,
ProAgria Etelä-Suomi, ryhmän vetäjä

Luomusiementuotannon fokusryhmä

Ryhmän tavoitteena oli ymmärtää, mitä uusi luomusetus merkitsee ja mitä mahdollisuuksia ja uhkia se tuo suomalaiselle ja kaakkoissuomalaiselle luomutuotannolle. Tavoitteena oli myös selvittää millaisia toimenpiteitä tulisi tehdä mahdollisuuksien hyödyntämiseksi ja uhkien torjumiseksi sekä kirkastaa viljelijöille suunnattua viestiä uudesta luomusuksesta.

Ryhmän kokoonpano:

Magnus Selenius, siemenviljelijä/jalostaja

Annika Michelson, HAMK

Reijo Käki, Yhdistyneet Luomutuottajat

Juuso Joonas, siemenviljelijä

Jyrki Mikkola ja Tarja Mikkola, viljelijöitä

Antti Ollila, Tilasiemen

Satu Pura, Hankkija

Timo Mäkinen, Naturcom

Juhannus Niemi, siemenviljelijä/pakkaaja

Juho-Matti Hämäläinen, Boreal

Sampsa Heinonen, Ruokavirasto

Sakari Raiskio, Luke

Johanna Andersson, MTK

Marja-Riitta Kottila, Pro Luomu

Aura Lamminparras, Pro Luomu

Pekka Terhemaa, ProAgria Etelä-Suomi, ryhmän vetäjä

Ryhmä kokoontui neljä kertaa aikavälillä 5.12.2019 – 24.2.2020. Lisäksi ryhmä kommentoi muistioita ja raporttia useita kertoja. Raportin viimeistelemisestä julkaisukuntoon vastasi Pro Luomu ry.

Luomuviljelyssä käytetty kylvösiemen

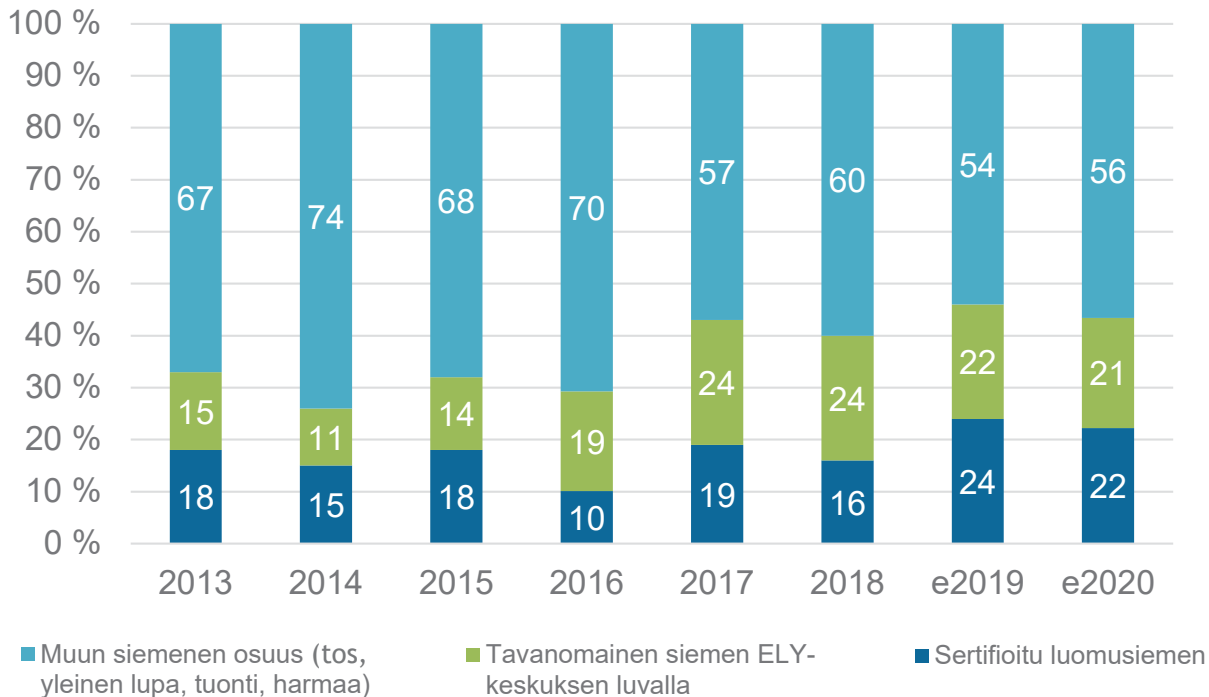
Luomutiloilla käytetään nykyään sekä luomusiementä että tavanomaista siementä. Luomutuotetun siemenen osuus luomutilojen käyttämästä peltokasvien siemenestä on tällä hetkellä noin 60-70 %. Siitä noin 15-20 % on sertifioitua eli virallisesti tarkastettua ja hyväksyttyä kylvösiementä ja 45-55 % luomuviljelijän itse lisäämää siementä eli ns. TOS-siementä (=tilan oma siemen).

Jos luomusiementä ei ole saatavissa, luomuviljelijät voivat käyttää tavanomaisesti tuotettua peittamatonta siementä poikkeusluvan nojalla. Viljelijät voivat hakea tilakohtaista poikkeuslupaa ELY-kes-

kukselta ja Ruokavirasto voi antaa yleisen luvan tietyn tai tiettyjen tavanomaisten lisäysaineistojen käyttöön.

ELY-keskuksen luvalla käytettyjen tavanomaisten siementen osuus on viime vuosina ollut noin 15-25 % ja yleisellä luvalla käytettyjen siementen osuus noin 5-10 % luomutilojen vuosittain käyttämästä peltokasvien siemenestä. Ns. harmaan siemenen (esimerkiksi käytetään siemeneksi luomurehuviljaa) osuudeksi Ruokavirasto arvioi noin 3-5 % ja tuontisiemenen osuudeksi 1 % (Kuva 1).

Kuva 1: Luomuviljelyssä käytetty peltokasvien kylvösiemen 2013 -2019.

Suomessa käytetään sertifioitua luomusiementä muita maita vähemmän

Liveseed-projektin¹ mukaan sertifioitua luomusiementä käytetään Suomessa vähemmän kuin monissa muissa maissa. Käytön merkittäviä esteitä ovat rajoittunut lajikevalikoima, siemenen huono saatavuus ja siemenen hinta.

Suomessa käytetään laajasti TOS-siementä. Sertifioitun kylvösiemenen käytön osuus on suurin

piirtein samalla tasolla kuin tavanomaisessa tuotannossa.

Korsi- ja palkoviljojen luomusertifioitu siemenviljelyala oli 3000 hehtaaria vuonna 2019. Ala on kasvanut suurin piirtein samaan tahtiin kuin luomun viljelyala. Nurmisiemenillä ala on kasvanut hitaammin, ja vuonna 2019 se oli noin 1300 hehtaaria. Nykyinen luomusiementuotanto ei riitä kuin 15-30 % kylvöalasta (Taulukko 1).

¹ <https://www.liveseed.eu/>

Taulukko 1: Osuus kylvetystä luomualasta, jolle sertifioitu siemen riittää.

Laji	Riittävyys alasta
Herne	28 %
Ohra	34 %
Rypsi	34 %
Härkäpapu	23 %
Syysruis	19 %
Kaura	15 %
Vehnä (syys ja kevät)	15 %

Uuden luomuasetuksen tuomat muutokset

Uuden 1.1.2021² voimaan astuvan luomuasetuksen (2018/848) lisäysaineistoa koskevat tavoitteet ovat:

1. edistää luomusiemenen käyttöä ja
2. edistää luomuun soveltuvan lisäysaineiston käyttöä.

Poikkeuslupa tavanomaisen lisäysaineiston käyttöön päättymässä

Asetus edistää luomusiemenen käyttöä muun muassa tiukentamalla poikkeuslupamenettelyjä. Mahdollisuus myöntää poikkeuslupia tavanomaisen siemenen käytölle päättyy 31.12.2035. Komissio voi 1.1.2028 jälkeen päättää tiukemmasta aikataulusta tai pidentää sitä.

Jos luomusiementä ei ole saatavilla, viranomaiset voivat edelleen antaa koko Suomea koskevan yleisen luvan tavanomaisen siemenen käyttöön. Tähän käytäntöön tulee muutoksia, jotka tarkentuvat myöhemmin.

Lisäysaineistoa voi tuottaa myös siirtymävaiheen tuotteena, jolloin sovelletaan 12 kuukauden siirty-

määikavaatimusta. Varsinaiselle luomusiemenelle aletaan soveltaa samoja vaatimuksia siirtymäajan suhteen kuin yksivuotisilla kasveilla eli vähintään kahden vuoden siirtymäaikaa ennen kylvöä, mikä pidentää nykyisiä siirtymäaikoja.

Lisäksi uuden asetuksen myötä tulee käyttöön EU:n laajuinen digitaalinen lisäysaineistorekisteri, joka parantaa tietoa luomusiemenerien saatavuudesta. Tavoitteena on, että luomusiemenmarkkinat toimisivat nykyistä paremmin EU-maiden rajojen yli. Luomuviljelijöillä ei kuitenkaan ole velvollisuutta hankkia luomusiementä ulkomailta, jos sitä ei ole saatavana kotimaassa.

Monimuotoisempi lisäysaineisto

Asetus edistää luomuun soveltuvan lisäysaineiston käyttöä luomalla kaksi uutta tapaa tuottaa luomutuotantoon soveltuvaa lisäysaineistoa:

1. luomukasvinjalostuksen ja
2. luonnonmukaisen monimuotoaineiston.

Luomuviljelyyn tarvitaan luomutuotantoon hyvin soveltuvia, taudin ja tuholaisten kestäviä, satovar-

² Koronapandemian aiheuttaman viivästyksen vuoksi asetuksen voimaantulo saattaa siirtyä vuodella.

Luomussa on keskeistä
monimuotoisuuden, myös geneettisen
monimuotoisuuden, ylläpito.

Taulukko 2. Uudet luomun lisäysaineistojen vaihtoehdot.

	Luonnonmukainen monimuotoaineisto	Luomulajike
Kuvaus	Samoin lajin yksilöistä koostuva aineisto, joka sisältää geneettistä vaihtelua niin paljon, että ei ole yhtenäinen lajike. Ei ole maatiaislajike eikä vanha kauppalaajike.	Luomutuotantoon luomuosuhteissa jalostettu lajike. Sisältää suurta geneettistä monimuotoisuutta.
Soveltuvuus luomuun	Monimuotoaineisto on tuotettu luomuosuhteissa.	Jalostetaan luomuosuhteissa.
Siemenen saatavuus	Rekisteröinti luomulisäysaineistoksi voidaan käynnistää 2021 (uuden luomuasetuksen astuessa voimaan)	Keskeneräinen ohjeistus. Tarjontaa ehkä 2020-luvun loppupuolella.

moja lajikkeita. Luomussa on keskeistä monimuotoisuuden, myös geneettisen monimuotoisuuden, ylläpito. Näihin tarpeisiin tähtäävät myös nämä uudet luomutuotantoon soveltuvat lisäysaineiston muodot.

Luomujalostuksessa voi olla myös muita erityisiä luomuun soveltuvia tavoitteita liittyen esimerkiksi maku-, leivonta- ja rehustusominaisuuksiin. Taulukossa 2 selvennetään mitä nämä uudet luomun lisäysaineistojen vaihtoehdot ovat.

Luomulisäysaineisto ja siemenlaki

Siemenlaki (600/2019) säätelee siemenkauppaa. Siemenlain 5 § koskee siementen sertifiointia ja markkinoille saattamista. Lisäysaineistona käytettäväksi saa markkinoille saattaa vain sertifioituja siemeniä, jotka täyttävät lajikeaitoudelle, puhtaudelle, terveydelle ja itävyydelle sekä siementen tuottamiselle, käsittelylle ja varastoinnille asetettu kansalliset ja Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset. Lajikeluetteluun hyväksymisen edellytyksenä on, että lajike on tarpeeksi erottuva, pysyvä ja yhtenäinen. Ruokavirasto testaa tämän DUS-testauksessa (= Distinctness, Uniformity and Stability).

Koska luomun lisäysaineistoissa haetaan monimuotoisuutta, niiden erottuvuus, pysyvyys ja yhtenäisyys on heikompi. Luonnonmukaisen monimuotoaineiston tunnistettavuus perustuukin kuvaukseen aineiston historiasta, käytetyistä menetelmistä ja keskeisistä ominaisuuksista. Toimittaja tekee ilmoituksen Ruokavirastolle, joka rekisteröi aineiston. Vain näin rekisteröidyistä monimuotoaineistoista voi tuottaa ja myydä kylvösiementä.

Jotta luomulajike voi päästä lajikelistalle, myös sen tulisi läpäistä DUS-testi. Monimuotoisuutta ja yhtenäisyyttä on vaikea sovittaa yhteen. Sen vuoksi luomulajikkeen ohjeistus on vielä keskeneräinen. Sen tueksi haetaan lisää tietoa EU:n käynnistämässä siemenhankkeessa.

Siemenlain 6 § koskee lajikkeen testaamista ja viljelyarvokokeita. Lajikkeella tulee olla riittävä viljely- ja käyttöarvo, joka selvitetään virallisissa lajikekokeissa, joista vastaa Luonnonvarakeskus. Niissä selvitetään vähintään sato, taudinkestävyys, mukautuminen kasvuolosuhteisiin sekä laatutekijät. Luomulajikkeen viljely- ja käyttöarvo tulee olla myös selvitetävissä. Luomun monimuotoaineiston tulee täyttää vaatimukset itävyyden ja terveyden suhteen.

Uuden asetuksen mukaan luomutuotantosääntöjä pitää soveltaa viljelylohkolla vähintään kahden vuoden siirtymävaiheen ajan ennen luomusiemeneksi tarkoitetun kasvuston perustamista.

Muutokset siemenviljelyyn

Uuden asetuksen mukaan siementuotannon kanta-siemen saa edelleen olla tavanomaista, mutta sen tulee olla kemiallisesti peittaamatonta.

Siirtymäsäädösten muutos koskee myös sertifioidun luomusiemenen tuotantoa. Siirtymävaiheen sertifioitua siementä (SV2) voi myös ilmoittaa lisäysaineistorekisteriin. Luomusiemenen ostajan on kuitenkin ensisijaisesti käytettävä luomusiementä, joten siirtymävaiheen sertifioitua siementä voi käyttää vain, jos luomusiementä ei ole saatavissa. Uuden asetuksen mukaan siirtymävaiheen ensimmäisenä vuotena (SV1) tuotettu siemen on tavanomaista, joten sen mahdolliseen käyttöön vaaditaan poikkeuslupa.

Siirtymävaiheen toisesta vuodesta (SV2) lähtien kasvusto voi tuottaa siementä siirtymävaiheen tuotteena. Siirtymävaiheen siemenen käyttöön ei tarvita lupaa ja sitä voi tuottaa ja myydä kuten sertifioitua siementä tai käyttää ilman erillistä lupaa TOS-siemenenä.

Tähän on koottu muutamia esimerkkejä uuden luomuasetuksen aiheuttamista muutoksista luomuja siirtymävaiheen luomusiemenen tuotantovaatimuksissa.

Luomusiemenen tuotanto

Nykyisen asetuksen mukaan yksivuotinen kasvi tuottaa luomusiemeniä jo ensimmäisen siirtymävaihevuoden pelloilla eli SV1-vuotena. Varsinaista ”siirtymävaiheen lisäysaineistoa” ei siis ole ollut.

Uuden asetuksen mukaan luomutuotantosääntöjä pitää soveltaa viljelylohkolla vähintään kahden vuoden siirtymävaiheen ajan ennen luomusiemeneksi tarkoitetun kasvuston perustamista. Vaatimus on siis sama kuin esimerkiksi luomuviljoilla. Tämä tarkoittaa, että SV1- tai SV2-vaiheissa perustetut kasvustot tai tavanomaisesta tuotannosta siirrettävät siemennurmet eivät voi tuottaa luomusiementä.

Siirtymävaiheen siemenen tuotanto

Uudessa asetuksessa yksivuotisen kasvin lisäysaineistolle tulee 12 kuukauden vähimmäissiirtymäaika, joten kasvi tuottaa siirtymävaiheen luomusiementä vasta SV2-vuotena. Siirtymäaika lasketaan 12 kuukautta ennen sadonkorjuuta, ei kylvöä. Jatkossa lohko kannattaa siirtää luomuun ja aloittaa siirtymävaihe heti kun luomussa kiellettyjen aineiden käyttö on lopetettu. Sertifioitu siemen siirtymävaiheen tuotteena merkitään pakkauksiin sanallisesti. EU:n luomulehtimerkkiä ei voi käyttää.

Yksivuotiset kasvit

Nykyisten luomuvaatimusten mukaan yksivuotinen kasvi, esimerkiksi kevätilja, tuottaa luomusiementä SV1-vuodesta alkaen. Siemen ei voi olla siirtymävaiheen tuote. Uusien vaatimusten mukaan yksivuotinen kasvi tuottaa SV1-vuonna tavanomaista siementä ja SV2-vuonna siementä siirtymävaiheen tuotteena. Yksivuotinen kasvi tuottaa luomusiementä vasta kolmantena vuotena eli kun siirtymävaihe on ohi.

Monivuotiset kasvit

Monivuotinen, esimerkiksi SV1-vuonna suojaviljaan perustettava timoteinsiemennurmi tuottaa SV1-vuonna tavanomaista siementä. Monivuotinen kasvi tuottaa SV2-vuonna siementä siirtymävaiheen tuotteena.

SV1-vuonna suojaviljaan perustettava timoteinsiemennurmi ei voi tuottaa luomusiementä, koska luomusiemenen tuottamiseksi luomutuotantosääntöjä on pitänyt soveltaa viljelylohkolla vähintään kahden vuoden siirtymävaiheen ajan ennen kylvöä eli kasvuston perustamista. Tavanomaisesta tuotannosta luomuun siirtyvä timoteinsiemennurmi ei voi tuottaa luomusiementä, koska luomusiemenen tuottamiseksi luomutuotantosääntöjä on pitänyt soveltaa viljelylohkolla vähintään kahden vuoden siirtymävaiheen ajan ennen kylvöä.

Miten saadaan lisää luomusiementä?

Luomusiementuotannon fokusryhmä piti tärkeänä, että luomusiemenen käyttöä ja tuotantoa pyritään lisäämään samanaikaisesti. Koska luomuasetus asettaa takarajan poikkeusluville, siihen on syytä varautua hyvissä ajoin ja pyrkiä lisäämään luomusiemenen käyttöä.

Tavoite

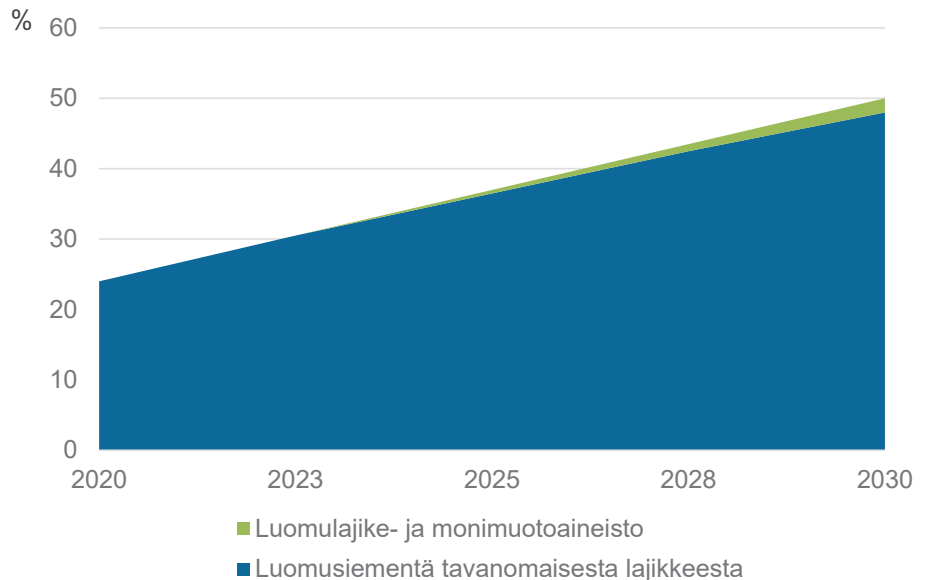
Fokusryhmä asetti tavoitteeksi sertifioidun luomusiemenen käytön tuplaamisen. Tällä hetkellä sertifioidun luomusiemenen osuus on noin 24 % kylvetystä siemenestä. Koska luomuasetuksen uudet luomun lisäysaineistot ovat vielä osittain epäselvät (luomulajike) ja kehitystyö alkuvaiheessa (luomun monimuotoaineisto), valtaosa käytön kasvusta tulisi tavanomaisten lajikkeiden luomutuotannon kautta.

Tavoite: Luomutilojen käyttämästä kylvösiemenestä 50 % on sertifioitua luomusiementä vuonna 2030.

Tähän tavoitteeseen pyritään neljän alatavoitteen kautta:

1. Tuplataan luomusiemenen tuotanto.
2. Motivoidaan luomusiemenen käyttöön.
3. Edistetään luomulajikkeiden ja monimuotoaineistojen tarjontaa.
4. Luodaan luomusiementuotantoa tukevat järjestelmät.

Kuva 2: Sertifioidun luomusiemenen osuus luomutilojen käyttämästä kylvösiemenestä on nyt noin 24 %. Tavoite on, että kylvösiemenestä 50 % on sertifioitua luomusiementä vuonna 2030. Valtaosa luomusiemenistä tuotetaan tavanomaisista lajikkeista – luomuvaihtoehdot ovat vasta alkutaipaleella.

Toimenpiteet

Miten tuplataan luomusiemenen tuotanto?

Fokusryhmän tavoite tuplata luomusiemenen tuotanto saavutetaan lisäämällä luomusiemenen tuotantoa monipuolisesti tavanomaisista lajikkeista vuoteen 2030 mennessä sekä parantamalla osaamista ja yhteistyötä eri tahojen välillä.

Luomusiementuotannon lisäys toteutuu pääosin tavanomaisten lajikkeiden avulla. Ne ovat jo olemassa, joten niistä tarvitaan lisää tuotantoa. Tässä siemenkaupat ja pakkaajat ovat keskeisessä roolissa. Lajikekirjon monipuolistaminen on olennaista, jotta kylvösiemenen ostajille on tarjolla luomusiementä eri tarkoituksiin, eri maalajeille ja viljelyvyöhykkeille.

Tällä hetkellä luomusiementuottajia on noin 150. Tavoitteisiin pääsemiseksi määrä pitäisi tuplata.

Osaamisen parantaminen on tärkeä keino lisätä siemensadon saantoa ja viljelyvarmuutta. Luomusiementuotannon osaamista parannetaan tekemällä Luomusiemenopas (ProAgria). Lisäksi pyritään kokoamaan erillinen siementuotannon koulutus-hanke tai nivotaan luomusiementuotanto vahvasti mukaan nykyisiin luomuhankkeisiin.

Luomusiementuottajien yhteistyötä edistetään perustamalla luomusiemenryhmiä, joissa voi vaihtaa kokemuksia ja oppia toisilta.

Hyviä käytäntöjä ja siementuotannon onnistumisia levitetään neuvonnalla. Etujärjestöjen tulee myös vaikuttaa luomusiementuen saamiseksi osaksi CAP:ia.

Ruokaviraston kanssa tarkennetaan siementuotannon ohjeita luomuun sopiviksi, kuten esimerkiksi, voiko siementä viljellä seoskasvustoina. Siementuotannon lisäämistä varten tarvittaisiin myös yksityiskohtaisempi aikataulutettu tiekartta tavoitteiden saavuttamiseksi.

Miten motivoidaan luomusiemenen käyttöön?

Viljelijöitä voidaan motivoida luomusiemenen käyttöön paremmalla tiedolla lajikkeiden soveltuvuudesta luomuun. Virallisissa lajikekokeissa ei testata eikä arvioida sopivuutta luomuun. Virallisten lajikekokeiden ohessa toteutetaan luomun lajikekokeita erityisesti hankkeiden toimesta. Näiden kokeiden tulokset olisivat hyvä alku luomun lajiketiedon lisäämiseksi.

Epävirallisiakin lajikekokeita tulisi yhtenäistää luotettavan tiedon saamiseksi lajikkeiden soveltuvuudesta luomuun. Näihin lajikekokeisiin tulisi saada mukaan myös rekisteröitävät alkuperäislajikkeet.

Neuvonnalla pystytään myös edistämään luomusertifioidun kylvösiemenen käyttöä. Myös uusittava sähköinen luomusiemenrekisteri helpottaa saataavuustiedon ylläpitoa ja leviämistä.

Sähköinen haku eräkohtaisille luville parantaa yhtenäisten lupaperusteiden noudattamista ja seuranta ja osaltaan vähentää tavanomaisen siemenen käyttöä.

Miten edistetään tarjontaa?

Luomulajikkeiden ja monimuotoaineistojen tarjontaa edistetään selvittämällä nykytila esimerkiksi opinnäytetyöllä.

Monimuotoaineistoon liittyviä käsitteitä on myös kehitettävä myönteisiksi, helposti ymmärrettäviksi ja omaksuttaviksi yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. (esim. luonnonmukainen monimuotoinen aineisto – vehnä > monimuotovehänä).

Monimuotoisen luomusiementuotantoalan yhteistyön organisoitumiseksi ja kehitysstrategian laatimiseksi on syytä käynnistää selvityshanke. Lainsäädäntöä ja sen mukaisia ohjeita tulee selkiyttää, ja mukaan tarkasteluun on otettava myös hukkakaurasäädökset (MMM, Ruokavirasto).

Myös Suomen tulisi liittyä mukaan komission koetoimintaan luomulajikkeista (Suomeen hakemus EU:lle; Luke, HAMK/Mustiala).

Miten luodaan tuotantoa tukevat järjestelmät?

Jotta luomusiementuotantoa voitaisiin tukea, siihen tulee luoda järjestelmät. Tutkimustoimintaa tulee edistää luonnonmukaisen tautitorjunnan kehittämiseksi ja luomusiemenen hyötyjen kirkastamiseksi.

Lisäksi tulee perustaa luomun lajiketoimikunta, jonka tehtävänä on arvioida koetoiminnan tuloksia sekä julkaista suosituksia lajikkeiden soveltumisesta luomutuotantoon.

Luomusiementuotannon kehityksen seurantaan tulee kiinnittää erityistä huomiota ja lisäksi tehdä selvitys luomusiementen vientimahdollisuuksista.

Tällä hetkellä
luomusiementuottajia on noin 150.
Tavoitteisiin pääsemiseksi
määrä pitäisi tuplata.

LIITTEET

SWOT-analyysit

Mahdollisuuksien ja uhkien se tarvittavien toimenpiteiden hahmottamiseksi fokusryhmä käytti työkaluna 8-ruutuista SWOT analyysia.

Swotit laadittiin erikseen tavanomaisista lajikkeista peräisin olevalle luomusiemenelle ja luomuasetuksen uusille mahdollisuuksille (luomulajikkeille ja luomumonimuotoaineistolle).

<p style="text-align: center;">SWOT luomulajike ja monimuotoaineisto</p>	<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Koko ketju jalostuksesta alkaen sertifioitua luomua.• Lisää geneettistä monimuotoisuutta.• Mahdollistaa laajemman ja monipuolisemman lisäysaineistotuotannon luomussa.• Laajentaa lisäysaineiston käsitettä.	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Keskeneräinen lainsäädäntö• Tietoa vain vähän• Kaupallistamisen vaikeus = ansaintalogiikka (erityisesti monimuotoaineisto)• Lajiketutkimuksen puute• Siemenlain ja luomuasetuksen suhde• DUS-testauksen rajat: Pääseekö luomulajike lajikelistalle?• Jalostajien puute
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• Lisää toimijoita siemenalalle.• Luomuolosuhteissa tuotettu luomuun hyvin soveltuva lisäysaineisto• Uudet erityisominaisuudet• Erikoistuotteet (hapanjuurileipurit, pienet kohdemarkkinat)• Jalostuksen brändäys	<p>Hyödynnä (vahvuudet + mahdollisuudet)</p> <ul style="list-style-type: none">• Alan nykytilanteen selvittäminen.• Viljelyssä vanhat kauppalajikkeet.• Tarvitaan rekisteröintiohjeistus.• Koko ketju luomutuotannossa.• Alan organisoituminen ja kehittämismvastuu.	<p>Korjaa/kehitä (Heikkoudet + mahdollisuudet)</p> <ul style="list-style-type: none">• Lainsäädännön selkeys• Toimintaohjeistus• Luomuviljelyarvokomitea• Monimuotoisen luomusiemen tuotantostrategian käynnistäminen
<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none">• Resurssipula• Ennakkoluulot ja huonot kokemukset voivat vaikeuttaa monimuotoaineiston kehittämistä ja levittämistä.• Uuden lajikkeen tuottamisen kustannus• Hukkakaura	<p>Varaudu ja ennakoi (vahvuudet + uhat)</p> <ul style="list-style-type: none">• Viranomaisen tulee ohjeistaa ja olla valmis hyväksymään ja ottamaan käyttöön uudet siemenvaihtoehdot.• Mitkä dokumentit tulee olla luomuvälvonnassa, kun käytetään alkupe räislajiketta (mistä siemen on saatu)?• Alan oma organisaatio (vrt. Ruotsin Allkorn)• Hukkakauralainsäädäntö/uudet siemenlajit	<p>Vältä ja torju (heikkoudet + uhat)</p> <ul style="list-style-type: none">• Sisäisen strategiatyön tarkoituksena torjua riskejä, kuten hukkakaura.• Monimuotoaineisto ei tuota lisäarvoa vaan sitä käytetään tuotantokustannusten optimoimiseksi.

SWOT-luomusiemen tavanomaisista lajikkeista

Vahvuudet

- Kaikki tavanomaiset uudetkin lajikkeet ovat käytettävissä luomusiementuotantoon lukuunottamatta gmo-tekniikalla jalostettuja lajikkeita.
- Kotimaista luomusiementuotantoa on olemassa.
- Ei tarvita poikkeuslupia → vähentää byrokratiaa.
- EU:n yhteinen digitaalinen rekisteri helpottaa tarjonnan esilletuontia.

Heikkoudet

- Lajiketutkimuksen puute: ei tarpeeksi tietoa lajikkeiden soveltuvuudesta luomutuotantoon.
- Luomusiemenen pieni markkina Suomessa. Sertifioitua luomusiementä käytetään vähän. Sitä on tarjolla vain harvoista lajikkeista ja sen hinta on tavanomaista korkeampi. Poikkeuslupia myönnetään liian suurille siemenerille.
- Siementuotantoa on vähän ja osaaminen on puutteellista.
- Lajiketutkimuksen puute. Ei tarpeeksi tietoa lajikkeiden soveltuvuudesta luomutuotantoon.
- Suomeen soveltumattomien lajikkeiden tuonti (nurmisiemenet).
- Luomusiemenen laatuun liittyvä epäluulo/tiedon puute.

Mahdollisuudet

- Luomusiemen tarjoaa uusia viljelymahdollisuuksia.
- Luomusiemenelle on markkinapotentiaalia Suomessa ja myös viennissä.
- Tiettyjä lajikkeita on mahdollista profiloida luomuun.
- Siemenmarkkinan kasvu mahdollistaa uudet menetelmät ja teknologian käytön.
- Viranomaistiedon hyödyntäminen ja avoin data lajiketestauksen ja dokumentoinnin välineenä.
- Tavanomaisen siemenen käytölle tulossa takaraja → lisää luomusiemenen tarvetta.

Hyödynnä

- (vahvuudet + mahdollisuudet)
- Valmistajien tulisi hyödyntää ketjun luomubrändiä.
 - Osoita ja viesti luomusiemenen käytön hyödyt luomuviljelijöille.
 - Lajikevalikoiman hyödyntäminen luomusiementuotannossa.
 - Luomusiementuotannon lisääminen aktivointi, tiedotus, koulutus.
 - Ekojärjestelmän hyödyntäminen luomusiementuotannossa.

Korjaa/kehitä

- (Heikkoudet + mahdollisuudet)
- Lajiketarjonnan monipuolistaminen.
 - Siementuotanto-osaamisen kehittäminen.
 - Luomuun soveltuvien lajikkeiden tutkimus- ja testaustoiminnan kehittäminen.
 - Sertifioitujen siemenen käyttöön kannustaminen
 - Nykyisten lajikekoetulosten parempi hyödyntäminen.
 - Selvitetään, miten usean lajin samanaikainen tuotanto soveltuu nurmisiemenen luomutuotantoon.
 - Poikkeuslupamenettelyn tarkempi ohjeistaminen.
 - Suomessa käytettävä luomusiemen pitäisi tuottaa Suomessa.

Uhat

- Luomuun soveltuvien lajikkeiden saaminen kestää kauan
- Heikentääkö luomusiemenen korkea hinta luomun kannattavuutta?
- Luomunurmiseosten saatavuus?
- Tuleeko luomusiemenen mukana lisää tautipainetta?
- Uudet jalostustekniikat (GMO-tekniikat) saattavat heikentää luomusiemenen saatavuutta.

Varaudu ja ennakoi

- (vahvuudet + uhat)
- Koko luomualan tulee viestiä uusista käytännöistä.
 - Nurmiseosten osalta täytyy saada selvyys.
 - ELY-keskusten lupakäytäntöjen yhtenäistäminen.
 - Hallinnon tuki luomusiementuotannolle.
 - Siemenlainsäädännön muutostavanomaisella puolella.

Vältä ja torju

- (heikkoudet + uhat)
- Luomusiemenen riittävyys.

Raportti on toteutettu Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa -hankkeessa, jota toteuttavat Pro Luomu ry ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk. Hanketta rahoittaa Kaakkois-Suomen ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta.

